

ἀντάρτας καπετανέους, ὥστε ἔγεινε καὶ ἡ παροιμία «ἐφτὰ Σαντορινοὶ καὶ δυὸ ἀθρώποι, κάνακε τὴν ἐπανάστασι τῆς Σαντορίνης» καὶ σκοτώσαν καὶ τὸ γάδαρο ποῦ εἶχαν ἀπάνω ἓνα κατσαδόρο καὶ ἐκανονιάριζαν τὴν *Μαλλία*.

Τέταρτο. Ὅλα μου τὰ ἄθλα ὁ ἐπιφυλλοδογράφος σας μού τᾶφαγε. Τὸ σπάσιμο δηλαδὴ τῶν φαναριῶν τῆς πόλεως, ἐξ οὗ προήλθε καὶ τὸ σπάσιμο τῶν μούτρων τῶν Συριανῶν στὰ σκοτεινά. Τὸ βάρεμα τῶν καμπάνων, ἐξ οὗ κόντεψα νὰ κόψω τὸ κεφάλι τοῦ σφόδρα βασιλικοῦ Παπαῦ Μανώλη, ποῦθελε νὰ μ' ἐμποδίσῃ, καὶ τὸ πούλημα τῆς παρουτῆς τῆς ἀποθήκης εἰς τοὺς μανάβιδες, οἱ ὅποιοι τὸ μεταπωλοῦσαν. Δεύτερο. Τῆ φευγάλα μου στὴ Κύθνο, μὲ τὴν ὁποία δοκίμασα πόσο πέρνουν τὰ πόδια μου στὴ τρεχάλα, διότι πρὶν πέσῃ μιὰ τουφεκιὰ, ἐγὼ ἤμουνα χίλιας τουφεκιαῖς μακρὰν, κρυφθεὶς μέσα σ' ἓνα ἀσβεστοκάμινο ὄπου, μὲ δυὸ ἄλλους ἐθυσιάσαμε χάριν τῆς κοιλιᾶς μου καὶ ἓνα περιστέρι. Πρῶτον. Τὸ πρὸς δόξα μου ποιηθὲν τραγοῦδι τοῦ Παράσχου:

Καὶ φεύγει ἡ νεότης μου, σὰν Τζι.λαλῆς στὸν κάμπο.

Καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐνδοξότερο :

Καπετὰν Γιάννη Τζελαλῆ,
Δὲν εἶνε τσόχα καὶ πανί,
Μόνο μπαρουτι καὶ φωτιά,
Ὅπου σὲ χώνει στὴ σπηλιά.

Διότι πρὶν γίνω Καπετὰν Γιάννης ἤμουν ράφτης Ματρογιάννης. Δι' ὅλα αὐτὰς τὰς ἀληθείας, ἐξαιτοῦμαι, νὰ μοῦ κάνη ὁ ἐπιφυλλοδογράφος σας ἐπανόρθωσιν ἀδικίας, ἄλλως τὸν ἀποκαλῶ Παληάνθρωπον.

Σύρα Ἰούλιος 1882.

Καπετὰν-Γιαννάκης Τζελαλῆς.

Υ. Γ. Ἐέχασα τὸ σπουδαιότερον. Ὅτι δηλαδὴ ἤμουν καὶ δίκην ἡμίονος πυριτιδοφόρος, διότι μὲ εἶχον φορτώσει ἓνα βαρέλι μπαρουτι, τὸ ὁποῖον πέταξα στὸ φευγιό, γιὰ νὰ μὴ πάρῃ φωτιά καὶ σκοτώσῃ ὅλους τοὺς βασιλικούς.

BENETIA

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

IV

Ἡ Βενετία, πλὴν τῆς ἐξωτερικῆς περιβολῆς ἐν ἣ διαφαίνεται ἀλώβητος πάσα ἡ ἀρχαία τῆς εὐκλείας, διέσωσεν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς, ὡς φιλόστοργος μήτηρ, ἀπειρα μνημεῖα τῶν καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὰ ὅποια ὁ ἐπισκέπτης εὐρίσκει τεθειμένα μετ' εὐλαβείας ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν πολλῶν αὐτῆς ἰδρυμάτων. Καὶ περὶ τούτων δὲν δύναμαι ἐνταῦθα ἢ παροδικῶς καὶ σταχυολογῶν, οὕτως εἰπεῖν, νὰ λαλήσω. Ὅντως ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τῶν

Δουκῶν καὶ ἐν τῇ μεγίστῃ αὐτοῦ χρυσοστέγῳ αἰθούσῃ ἐν ἣ συνήρχοντο οἱ εὐγενεῖς πρὸς ἐκλογὴν τοῦ Δόγηδος, πλὴν τῆς ἐκ 270,000 τόμων βιβλιοθήκης, σχεδὸν ἀπάντων ἐκ περγαμνῆς, καὶ τῶν λαμπροτάτων εἰκόνων, δι' ὧν οἱ τοῖχοι ὅλοι εἶναι ἐστρωμμένοι, μόνη μία εἰκὼν τοῦ θεοῦ Τεντορέτου παριστάνουσα τὴν δόξαν τοῦ παραδείσου καὶ περιλαμβάνουσα 800 πρόσωπα, καλύπτει ὁλόκληρον πλευρὰν ἐκ τῶν τεσσάρων τῆς αἰθούσης ἐκ μέτρων 25 πλάτους καὶ 8 ὕψους, τὸ μέγιστον, καθὰ λέγεται, τοῦ κόσμου ζωγραφικὸν ἔργον! Τὴν αὐτὴν αἰθουσαν καὶ ὀλίγον κατωτέρω τῆς χρυσοστεύκτου στέγης περιζωνύουσιν ἐξωγραφισμένοι αἱ προτομαὶ ἀπάντων τῶν Δουκῶν, ἑκατὸν εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν, καὶ μόνον εἰς τὴν θέσιν τοῦ Μαρίνου Φαλιέρου ἀποκεφαλίσθέντος, ἐχύθη μελανὸν χροῶμα ἐν εἴδει πενθίμου καλύπτρας.—Ἐν τῷ αὐτῷ ἀνακτόρῳ ἀπαντᾶ τις τὴν αἰθουσαν τῶν τριῶν ἐξεταστῶν, καὶ τὴν τῶν δέκα καὶ τὴν αἰθουσαν ἀκόμη τῶν γερουσιαστῶν συνεργομένων ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Δουκῆ.—Ἐν τῷ ἰδίῳ ἐπίσης ὑπάρχουσιν αἱ ἱστορικαὶ ἐκεῖναι φυλακαὶ, αἵτινες μετὰ τῆς γεφύρας τῶν στεραγμῶν ἠδύναντο ν' ἀποτελέσωσι τὴν θλιβερωτέραν σελίδα, τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντου. Ἐνταῦθα εὐρίσκονται ὡσαύτως αἱ θαυμάσιαι εἰκόνες τοῦ Πάλμα νέου καὶ τοῦ Παύλου Βερονέζε, ἡ μὲν ἀπεικονίζουσα τὸν Χριστὸν ἐν τῇ δόξῃ, ἡ δὲ τὴν τελευταίαν κρίσιν: καὶ μὴ ἀπορήσητε ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ δουρικῷ μεγάρῳ ὑπάρχουσιν ἐν χρήσει θύραι μετενεχθεῖσαι ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας!

Καὶ τώρα ἀφίνοντες πρὸς στιγμὴν τὸ δουρικὸν ἀνάκτορον θέλομεν μείνει κερηνότες, ὡς πρὸ τῶν ἔργων τοῦ Φειδίου, εἰσερχόμενοι εἰς τὸν ναὸν dei Fratti, καὶ ἀτενίζοντες τὰ ἀπαράμιλλα καὶ μόνον πρὸς ἄλληλα ἀμιλλώμενα μνημεῖα ἐκ μαρμάρου τοῦ θεοῦ Τισσιανοῦ καὶ τοῦ θειοτέρου Κανόβα: ἀπομίμησιν τοῦ τελευταίου ἀριστουργήματος, εἶδον, ἐνθυμοῦμαι, πέρυσιν εἰς Βιέννην ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ ναῷ ἐγεθθέντος εἰς μνήμην τοῦ μεγάλου δουκῆ Ἀλβέρτου: τὸ δὲ πυραμιδοειδὲς αὐτοῦ σχῆμα πολλοὶ τῶν νεωτέρων ἐμιμήθησαν. Κατόπιν μεταβαίνοντες εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Παύλου καὶ Ἰωάννου τὸν προσαγορευόμενον καὶ πάνθεον τῆς Βενετίας, θέλομεν ἀποθαυμάσει ὀγδοήκοντα μνημεῖα ἰσαριθμῶν Δουκῶν, ἐν οἷς τὸ τοῦ Δόγηδος Βετραμήνου φιλοτεχνηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Λεοπάρδη θεωρεῖται ὡς τὸ ἀριστούργημα τῶν μνημείων τῆς Βενετίας. Ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ εἶναι ἐστημένη ἡ ἀποκαθήλωσις τοῦ Χριστοῦ γλυφεῖσα ὑπὸ τοῦ περικλεοῦς Πέτρου Λίβερη. Ἔτερον σύμπλεγμα ἐκ μαρμάρου εὐρίσκομεν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ὑγείας, ἔργον τοῦ Τορέλλη παριστάνον τὴν Βενετιανὴν γονυπετῆ ἱκετεύουσαν τὴν Παρθένον ὅπως ἐκδιώξῃ μακρὰν αὐτῆς τὴν Πανώλην καταμαστιζούσαν τὰ τέκνα τῆς: καὶ μία προτομὴ Παναγίας διαγραφεῖσα ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ μετὰ καὶ ἄλλων τριῶν ὑπὸ τοῦ Σανοφράτου, ἀμιλλᾶται μὲ τὰς Παναγίας τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου καὶ τοῦ Ῥαφαήλ! Πλὴν τῶν ἀριστοτεχνημάτων αὐτῶν ὑπάρχουσιν ἀναρίθμητα ἄλλα ἐν τοῖς διαφόροις αὐτοῖς μουσεῖοις, ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ὠραίων τεχνῶν, ἐν τῷ μουσεῖῳ τῶν ἀρχαιοτήτων, ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς μεγάροις, ἐν ταῖς πλατείαις καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς.

Τί θέλετε νῦν νὰ σας εἶπω περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ὅστις μοι ἐνθυμίζει τὰ λιμέρια τῶν ἡμετέρων ληστῶν, ἐν οἷς πολλάκις ἀναρτῶνται προστάτιδες εἰκό-νες, τῇ βοήθειᾳ τῶν ὁποίων αἱ ληστρικαὶ συμμορίαι μέρχονται τὸ ἐπάγγελμά των;—Καὶ ἀληθῶς τὰ ἡμέτερα

λισταρχεία, και ἐν τοῖς ὅροις και ἐν ταῖς πόλεσι εἰσὶν ἀφανῆ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, εἰς ὃν οἱ Βενετοὶ μετεκόμισαν ὅλον τὸν χρυσὸν τοῦ γνωστοῦ τότε κόσμου, και ὅλα τὰ κειμήλια, συλῆσαντες και δηλώσαντες πᾶν ἱερὸν και ὄσιον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης! Ἡ Ἁγία Σοφία πρὶν ἢ ὑποστῆ τὸ μαρτύριον τῶν τούρκων θὰ ἐπνίγετο—ὡς ἡ κυρὰ Φροσύνη—εἰς τὰ ὕδατα τῆς Βενετίας ἂν ἦτο εὐμετακόμιστος, και ἂν ὁ ἐν αὐτῇ θησαυρὸς δὲν ἤρκει πρὸς πλουτισμὸν και διακόσμησιν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἐνῶ ἡ ἐξωτερικὴ βυζαντινὴ ἀπομίμησις δὲν ἦτο δυσχερής. Πᾶσα ἡ Παλαιὰ και νέα Διαθήκη ἀπεικονίζεται ἐσω και ἐξω τοῦ Μεγάλου Ναοῦ μωσαϊκῶ φιλοτεχνηθεῖσα· ὅλα δὲ τὰ πλαίσια τῶν μεμονωμένων εἰκόνων και τῶν συμπλεγμάτων εἶναι κατεργασμένα ἐκ μωσαϊκοῦ χρυσεμβεβαμμένου! οἱ λοιποὶ ναοὶ τῆς Βενετίας ἐννεμήκοντα και ὀκτῶ τὸν ἀριθμὸν, εἶναι μᾶλλον ἀξιοσημείωτοι διὰ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐναποτεθειμένους καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς, ἢ διὰ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῶν περιβολὴν, και τὸν στερεότυπον ἄλλως ῥυθμὸν, βυζαντινὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.—Ἀξιοσημείωτον ἐπίσης ἕδρυμα εἶναι τὸ παρὰ τὸ πάνθειον νοσοκομεῖον τὸ μέγιστον ὡς ἔμαθον ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν και τὸ κολοσσαῖον αὐτῆς ἐπίσης ναυπηγεῖον.

Ὁ εἰσερχόμενος ἀκόμη εἰς τὸ μουσεῖον τῶν ἀρχαιοτήτων, θέλει ἀνεύρη ἐν αὐτῷ τὴν καταγωγὴν τῆς σημερινῆς τῶν Βενετῶν ἰδιορρυθμὸν βιομηχανίας. — Ἡ κατασκευὴ τοῦ μωσαϊκοῦ, τὰ ὑέλινα σκεύη, τὰ ἐκ πορτοσελάνης και ξύλου χρυσοτεύκτου ἐπιπλα, τὰ πλαίσια ὑαλίνῳ περιβεβλημένα κάτοπτρα, οἱ ποικιλόχροοι πολυέλαιοι, τὸ ἐντελὲς σμάλτωμα, τὰ λεπτεπίλεπτα τρίχαπτα, και πλεῖστα ἄλλα μικρὰ και μεγάλα κόσμου και πολυτελείας ἀντικείμενα εὐρίσκονται ἐν τῇ ἀρχετύπῳ αὐτῶν μορφῇ εἰς τὰ ἐν λόγῳ μουσεῖα. — Ἡ Βενετία ἔχει και κῆπον τοῦ λαοῦ καλούμενον, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι δενδροστοιχίαι και ἀνθῶνες, ἐννοεῖται ὅχι παραδείσιοι, ἀλλ' ὡς ἐπιθαλάσσιοι οὐχὶ εὐκαταφρόνητοι. — Ἐχει και μίαν ὁδὸν φέρουσαν προσφεύστατα τὸ ὄνομα τοῦ Γαριβάλδη, ἀφοῦ ἀποτελεῖ τοὺς ἀντίποδας κατὰ γράμμα, ὡς κοινωνικὴ τάξις, και μάλιστα ἀταξία, τῶν ἐν μεγάλῃ διώρῳι ἀριστοκρατικῶν μεγάρων.

V

Ἄλλ' αἱ γόνδολαι περικλείουσι τὴν ποίησιν, τὸσον νανούρισμα, τὸσον ζωγραφίαν, τὸσον ῥωμαντισμὸν, ὡστε δισταξέεις νὰ εἰσέλθῃς ἐν αὐταῖς χωρὶς νὰ κρατῆς εἰς τὰς χεῖράς σου κιθάραν ἢ ἄρπαν, χωρὶς νὰ φέρῃς εἰς τὸν βραχίονά σου τὴν ἐρωμένην σου, χωρὶς νὰ κρύπτῃς ὑπὸ τὸν ὑπενδύτην σου ἐγχειρίδιον, χωρὶς νὰ ἀναρτᾷς ἀπὸ τῆς ζώνης σου προσωπίδα! Αἱ γόνδολαι μακραι και στεναὶ ὡς σχίδακες σανιδώματος και μελαναὶ ὡς ὁ ἔβενος, μετὸ ἐξάπτερον αὐτῶν σιδηροῦν ἔμβολον, μετὸς χρυσολαμπεῖς αὐτῶν ἐκ χαλκοῦ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν ἔππους, μετὸν μελανὸν αὐτῶν ἐκ ξύλου θαλαμίσκον, και μετὸ γραφικώτατον αὐτῶν σχῆμα ὡς τσαρούχιον πετρόποδος εὐζώνου, ἢ ὡς πασουμάκιον διαφανοῦς ὀδαλίσκης, οὐδὲν ἀπώλεσαν οὐδὲ μετέλλαξαν παντελῶς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς γεννήσεώς των! — Αἱ γόνδολαι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καθεύδουσι, τὸν δὲ νῆδυμον αὐτῶν ταράττουσι οἱ περιηγῆται, οἵτινες νύκτωρ και μεθ' ἡμέραν στροβιλίζονται περὶ τὴν Βενετίαν και οἱ μεταφέροντες ἑαυτοὺς και τὰ πράγματα αὐτῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. — Πλὴν

μόλις κρυβῆ ὁ ἥλιος και ἡ σελήνη ἀνακύψῃ ὡχρὰ καθὼς οἱ χρυσοὶ τῆς Βενετίας λέοντες ὁ δὲ οὐρανὸς περιβληθῆ τὴν μωσαϊκὴν αὐτοῦ ἐσθῆτα ὡς οἱ θόλοι τοῦ Ἁγίου Μάρκου, μόλις τὰ ὕδατα φωσφορίζωσιν ἐκ τῆς οὐρανιας ἀντανακλάσεως και τῶν φιλημάτων τῆς νυκτερινῆς αὐρας, μόλις τὰ φῶτα τῆς πόλεως ἀνάψωσι και τὰ ἐργαστήρια κλεισθῶσι, αἱ γόνδολαι ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς νυκτὸς, καθὼς οἱ ὄφεις ὑπὸ τὸ θάλπος τοῦ ἡλίου, ζωογονοῦνται και τίθενται εἰς κίνησιν ἀνὰ μία ἀνὰ δέκα ἀνὰ ἑκάτον! Καὶ τώρα μὲν λαμβάνουσι διεύθυνσιν τινα ὠριμένην, και ὡς βέλη τινάσσονται εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον, τώρα δὲ ἐλικοειδῶς διαπερῶσι ὑπὸ τὰς γεφύρας μετὰ ταχύτητος και προφυλάξεως δεινοῦ βελουσιπιδιστοῦ ἄλλοτε πάλιν βραδέως ἐπιπλέουσιν, ὡς μαῦροι κύκνοι ἐπὶ τῶν λιμνῶν, ἐν ᾧ ἀπὸ τοῦ βάθους αὐτῶν ἀκούονται αἱ χορδαὶ ἄρπας ἢ κιθάρας και τὸ ἄσμα καλλιφώνου τραγωδιστοῦ, και ἄλλοτε πετώσιν ὑπὲρ τὰ παφλαζόντα κύματα, ἐνῶ δυὰς ἐρωτευμένων ἐκμυστηρεῖται τοὺς ἐρωτάς τῆς! Καὶ εἶναι τὸσον προσφιλεῖς αἱ γόνδολαι εἰς τὸν κόσμον ἐδῶ, ὡστε δὲν ὑπάρχει ἀντικείμενον, οἰασθήποτε χρήσεως ἐπὶ τοῦ ὁποῖου νὰ μὴ ἀπετύπωσιν τὴν ποιητικὴν των μορφήν! Ἀφ' ἐτέρου ἀδύνατον νὰ μὴ καταληφθῆ ὁ πρῶτην φορὰν ἐπισκεπτόμενος τὴν Βενετίαν ὑπὸ μυστηριώδους σιωπῆς και κρυεροῦ φόβου, ἐὰν συμπέση νύκτωρ νὰ συναντηθῆ ἐν τινι καμπῇ μετ' ἄλλης γόνδολας, ὁπότε οἱ γονδολιέραι ἀνταλλάσσουσιν ἀγριοφῶνως πανάρχαια ῥήματα συνενοήσεως πρὸς ἀποφυγὴν συγκρούσεως.—Sastalie! . . . (δεξιὰ) φωνάζει ὁ εἰς—Sapremie! . . . (ἀριστερὰ) ἀποκρύνεται ὁ ἕτερος. Καὶ ὅμως εὐκολώτερον και κινδυνωδέστερον συγκρούονται δύο ἀνθρωποὶ ἐπὶ εὐρυτάτης ὁδοῦ ἢ δύο γόνδολαι ἐπὶ τῶν στενῶν διωρύγων τῆς Βενετίας! — Πῶς δὲ θὰ φανῆ ὑμῖν ἐὰν σὰς εἶπω ὅτι αἱ γόνδολαι ἀποτελοῦσιν ἐνταῦθα τὴν ἀκολουθίαν ὕμενναίου και ἐξίσου νεκρικῆς πομπῆς; ἢ ἂν σὰς εἶπω προσέτι ὅτι οἱ γονδολιέραι τῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως περιζωννύουσι τὸν βραχίονα αὐτῶν μετὰ πόρπας ἐφ' ὧν εἶναι ἐσκαμμένα τὰ οἰκόσημα τῶν κυρίων των; Ἀλλὰ τί θέλετε ἀκόμη ἐὰν μάθετε ὅτι αἱ γόνδολαι περικλείουσι τὴν ἱστορίαν τῶν τρυφερωτέρων ἐρώτων και τῶν στυγερωτέρων ἐγκλημάτων, ὅτι ἀπὸ τοῦ βάθους αὐτῶν ἤκούοντο πάλαι ποτε ἄσματα τερπνὰ και κραυγαὶ ὀδύνης, και ὅτι ἄλλοτε ἔφερον εἰς τὴν γέφυραν τῶν στενωμάτων, και ἄλλοτε πάλιν εἰς τὴν γέφυραν τῶν στενωμάτων;

Dock.

ΤΟ ΓΝΩΣΤΟΤΑΤΟΝ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

Μετακομίζεται ἀπὸ 1 Αὐγούστου

ὀλίγον ἀνωθι τῆς προτέρας του θέσεως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ ὑπὸ τὴν οἰκίαν Κ. Λελοῦδα και μεταξὺ τῶν καταστημάτων Στεφ. Γαβαλά και

I. Κοκοροπούλου.